

Інформаційна довідка
до проекту Закону України
«Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні
правопорушення та статті 241 Кримінального кодексу України щодо
удосконалення відповідальності за порушення вимог щодо охорони
атмосферного повітря»
*(реєстр. № 12145 від 22.10.2024 р.)**

Анотація. В Інформаційній довідці розглянуто питання відповідальності за порушення вимог щодо охорони атмосферного повітря, посилення захисту довкілля та екологічних прав громадян у контексті законопроекту реєстр. № 12145 від 22.10.2024 р. (далі – законопроект). За результатами аналізу визначено ризики законопроекту.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, кримінальна відповідальність, охорона атмосферного повітря, забруднення атмосферного повітря, довкілля, екологічна безпека, екологічні права громадян, штраф.

Вступна частина. Метою законопроекту є «посилення заходів щодо забезпечення екологічної безпеки населення України, впровадження дієвих кроків, пов'язаних із охороною атмосферного повітря, збільшення рівня відповідальності за порушення існуючих вимог щодо охорони атмосферного повітря».

Проектом пропонується внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), зокрема до статей 78, 78¹, 79, 79², 80,81 КУпАП, до статті 241 Кримінального кодексу України (далі – КК України) щодо збільшення обсягу відповідальності за правопорушення, пов'язані із забрудненням атмосферного повітря, підвищення розмірів штрафів за порушення встановлених вимог щодо охорони атмосферного повітря, що сприятиме запобіганню порушень у вказаній сфері, надасть змогу відвернути негативні наслідки, зумовлені антропогенним впливом на клімат (шкідливими викидами в атмосферу).

З огляду на викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне зазначити такі ризики його положень.

Основна частина. У пояснювальній записці зазначено, що реалізація запропонованого проекту закону не потребує додаткових видатків із державного бюджету або місцевих бюджетів України. Водночас за наслідками очікуваної сплати винними особами адміністративних штрафів та накладання кримінальних покарань у грошовій сумі за статтею 241 КК України передбачається значне збільшення надходжень до державного бюджету. Внаслідок цього, практична реалізація цього закону матиме суттєвий вплив на підвищення показників дохідної частини державного бюджету, оскільки може призвести до збільшення його доходів від надходження сум штрафів у разі виявлення відповідних порушень. Незважаючи на це, у супереч частині першій статті 27 Бюджетного кодексу України та частині третій статті 91 Регламенту Верховної Ради України

необхідне фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки) не додається.

Згідно із частинами першою та другою статті 78 КУпАП (у редакції законопроекту) за «порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів» і «перевищення гранично допустимих рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря або вплив фізичних та біологічних факторів на атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у випадках, коли необхідність одержання такого дозволу передбачена законодавством» передбачено накладення штрафу на посадових осіб у розмірі від тридцяти тисяч до сорока п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Це майже у *6 тис. разів* більше, ніж суми штрафів, передбачені у чинній редакції статті.

Аналогічним чином, у законопроекті пропонується накладати штрафи за порушення порядку здійснення діяльності, спрямованої на штучні зміни стану атмосфери і атмосферних явищ згідно з новою редакцією статті 78¹ КУпАП та за недодержання вимог щодо охорони атмосферного повітря при введенні в експлуатацію і експлуатації підприємств і споруд (стаття 79 КУпАП), що у *6 тис. разів* більше, ніж суми штрафів, установлені чинною санкцією цієї статті.

Незважаючи на таке суттєве збільшення сум штрафів, обґрунтування їх розмірів у доданих до законопроекту документах відсутнє.

Зазначене не відповідає вимогам статті 33 КУпАП щодо критеріїв накладення адміністративного стягнення, виходячи з характеру вчиненого правопорушення, особи порушника, ступеня його вини, майнового стану, обставин, що пом'якшують і обтяжують відповідальність. Суми штрафів мають відповідати принципу пропорційності адміністративного стягнення рівню суспільної шкідливості вчиненого правопорушення, його поширеності, конкретним обставинам вчинення та негативним наслідкам, які воно завдає встановленому порядку управління, власності та правам громадян.

У подальшому недотримання зазначених принципів може призвести до оскарження та скасування рішень про накладення адміністративних стягнень у судовому порядку, що безумовно перешкоджатиме досягненню мети законопроекту – притягненню до адміністративної та кримінальної відповідальності за передбачені в ньому порушення.

Пропонований у законопроекті підхід в цілому не корелюється з розмірами штрафів, визначеними в інших статтях КУпАП (такі великі розміри, як пропонуються, відсутні).

Висновок. У рамках необхідності удосконалення основних засад державної екологічної політики, збільшення обсягу відповідальності за правопорушення, пов'язані із забрудненням атмосферного повітря, підвищення розмірів штрафів за порушення встановлених вимог щодо охорони атмосферного повітря представлений законопроект є актуальним, однак потребує доопрацювання в частині узгодження розмірів штрафів.

Чинний КУпАП потребує комплексного, а не точкового підходу до визначення розмірів штрафів.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*